

УДК 378.147.015.31.016:615.825
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.38>

С. Є. Трезуб

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ЗРОСТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАГІСТРІВ-ЕРГОТЕРАПЕВТІВ

Стаття присвячена аналізу існуючих типів вправ для навчання професійно-орієнтованої іноземної мови і визначенню, які з них можуть бути використані для створення системи вправ для навчання магістрів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Предметом дослідження є система вправ для формування навичок професійної комунікації магістрів-ерготерапевтів на прикладі фахового тексту «Aquatic Exercise». Проаналізовано сучасні концепції щодо типології вправ з навчання професійно-орієнтованого читання в медичному закладі вищої освіти. Дано визначення таких понять як «рецептивні вправи», «репродуктивні вправи», «комунікативні вправи» та «продуктивні вправи». Наголошено на інтеграції професійних комунікативних знань магістрів-ерготерапевтів, яка полягає в усвідомленому використанні фахової інформації під час іншомовної підготовки вищого медичного закладу освіти. Визначено навчальний зміст, мета, предмет навчання та основні завдання дисципліни «Професійно-орієнтована іноземна мова». Виокремлені певні вміння і навички, набуті в процесі формування комунікативної компетенції, а саме: інтерпретування професійно-орієнтованої лексики іноземною мовою; демонстрування перекладу фахових лексичних одиниць; розвиток активності і пасивного набору фахових термінів, вміння вести дискусію. Охарактеризовані особливості загальних та спеціальних компетенцій магістрів-ерготерапевтів. Проаналізовано блоки вправ, які спрямовані на формування комунікативного аспекту під час роботи з фаховим автентичним текстом. Особливо наголошується на важливості використання тестового методу навчання, який сприяє формуванню потужного іншомовного професійно-орієнтованого лексичного запасу та розвитку комунікативної компетенції в процесі дистанційного навчання на платформі TEAMS. На нашу думку, завдяки іншомовному фаховому читанню та вдало підібраному комплексу вправ майбутні ерготерапевти отримують точне та розширене розуміння конкретних лексичних питань, що одночасно сприяє покращенню їх комунікативних навичок та забезпечить надійну основу для подальшого професійного діалогу на іноземній мові.

Ключові слова: магістри-ерготерапевти, система вправ, іншомовна комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в Україні, процеси глобалізації та інформатизації, наміри держави щодо інтеграції в європейську спільноту посилюють увагу до якісної ерготерапевтичної діяльності, спрямованої на забезпечення кваліфікованої допомоги громадянам України, а відтак – і до професійної культури спілкування майбутніх ерготерапевтів.

Одним з найважливіших аспектів фахової підготовки магістрів-ерготерапевтів є робота з професійно-орієнтованою інформацією на іноземній мові.

Актуальність цього питання обумовлена зростанням суспільного значення професійно-орієнтованої іноземної мови в час розбудови демократичної правової держави за умов Європейської інтеграції України. Важливими чинниками є й потреби сьогодення в підвищенні якості комунікативної освіченості спеціалістів ерготерапії, необхідність удосконалити рівень професійного діалогу сьогоднішнього лікаря-ерготерапевта для практичного застосування набутих профільюючих знань у професійній діяльності.

Важливе значення в підготовці конкурентоспроможного фахівця в галузі ерготерапії займає саме ситема вправ, яка спрямована на формування широкого діапазону словникового запасу професійної лексики.

Новим завданням, яке суспільство ставить перед медичною освітою, є виховання освіченого фахівця-ерготерапевта, здатного успішно застосувати свої знання у професійному середовищі та вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Під час вивчення дисципліни «Професійно-орієнтована іноземна мова» (ПОІМ) магістри-ерготерапевти набувають здатність самостійно розв'язувати складні навчальні та професійні задачі й проблеми у галузі ерготерапії засобами професійно-орієнтованої іноземної мови, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій у сфері охорони здоров'я та у межах своєї спеціальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спеціальність «ерготерапія», на наш погляд, досить нова, складна й напружена. Вона включає

безліч компонентів, які базуються безпосередньо на знаннях термінології з фахових дисциплін, що поглиблюють певні лінгвістичні знання майбутніх ерготерапевтів та систематизують практику професійного іншомовного читання й спілкування.

На сьогоднішній день, проблеми системі вправ і завдань присвячено багато праць. **Це питання розглядали як вітчизняні, так і закордонні вчені, а саме:** І.Л. Бім, Н.Д. Гальскова, Н.І. Гез, М.С. Ільїн, Р.Ю. Мартинова, С.Ю. Ніколаєва, Ю.І. Пассов, В.М. Плахотник, Г.В. Рогова, В.Л. Скалкін, С.К. Фоломкіна, В.С. Цетлін, Garton S., Copland F., Tragant E. та багато інших. Такі вчені як В. А. Бухбіндер, О.Б. Тарнопольський, Н.К. Склярєнко, П.Б. Гурвич, М.В. Ляховицький займалися дослідженням та розробкою від типології до системи вправ. Проте, незважаючи на велику кількість праць, питання вибору вправ при підготовці магістрів-ерготерапевтів залишається досить актуальним.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проаналізувати існуючі типи вправ для навчання ПОІМ і визначити, які з них можуть бути використані для створення системи вправ для навчання магістрів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», а також запропонувати зразки вправ для фахового тексту «Aquatic Exercise» для формування навичок комунікативної компетенції майбутніх ерготерапевтів.

Виклад основного матеріалу. Основними завданнями вивчення курсу «Професійно-орієнтована іноземна мова» є практичне володіння іноземною мовою в обсязі, необхідному для ситуативного та професійного спілкування з метою одержання і передачі інформації. Магістри мають отримати достатній рівень комунікативної компетенції, яку складають мовленнєві вміння, сформовані на основі мовних, комунікативно-пізнавальних, мовленнєвих навичок.

Вправи поділяються на види та типи залежно від критеріїв класифікації. Виділяють шість критеріїв класифікації вправ – 2 головні та 4 допоміжні. До головних критеріїв класифікації вправ відносять: спрямованість вправи на отримання / видачу інформації; критерій комунікативності.

Допоміжними критеріями є : місце виконання вправ; функція в навчальному процесі; роль рідної мови; спосіб виконання вправи. За критерієм спрямованості вправ на прийом / видачу інформації вправи поділяються на:

– рецептивні; – рецептивно-репродуктивні; – репродуктивні, продуктивні.

Так у рецептивних вправах студент сприймає вербальну інформацію через слуховий або зоровий канал, а потім тим чи іншим способом показує, що він впізнає, розрізняє звуки, графеми, граматичні структури, розуміє усне чи писемне висловлювання. У репродуктивних вправах магі-

стри відтворюють повністю або зі змінами сприйнятий ними навчальний матеріал (слово, звук, речення, текст). Всі репродуктивні вправи фактично є рецептивно-репродуктивними, бо спочатку сприймається певна вербальна інформація від викладача або з підручника, а вже потім репродукується повністю або частково. У репродуктивних вправах магістр-ерготерапевт самостійно породжує висловлювання різних рівнів (від рівня речення до рівня тексту) в усній або письмовій формі. Якщо продукуванню висловлювання передують сприймання і розуміння тексту, то вправа – рецептивно-продуктивна.

Є типи вправ, які виділяються за критерієм «комунікативність». Комунікативні вправи – спеціально організована форма спілкування, коли, той хто навчається реалізує акт мовленнєвої діяльності мовою, що вивчається.

Вивчаючи проблему формування професійної комунікативної компетенції та її невід'ємної частини, а саме, лексичної компетенції, погоджуюсь з думкою Г.А. Гринюк та Ю.О. Семенчук, що у процесі формування лексичної компетенції доцільно виділити три етапи [1, с. 13]: 1) етап семантизації лексичних одиниць та створення орієнтовної основи для наступного формування лексичних навичок; 2) етап автоматизації дій студентів з лексикою на рівні слова, словосполучення та понадфразовому рівні; 3) етап автоматизації дій студентів з лексичними одиницями на текстовому рівні.

Перший етап призначений для створення семантизації фахових термінів, тобто оволодіння значенням лексичних одиниць та їх деривацією. На цьому етапі дуже доцільно використовувати вправи на групування лексики за якоюсь конкретною ознакою; вправи на дефініцію; підбір синонімів, антонімів; складання словосполучень тощо.

На другому етапі магістри-ерготерапевти активно затреновують набуту лексику на рівні словосполучення та речення. Прикладом таких вправ є завдання на здогадку того чи іншого слова; завершення речень відповідними словами; підібрати кінець до початку речення; зробити переклад речень та інше.

Третій етап передбачає автоматизацію дій студентів з лексичними одиницями на текстовому рівні. Тут доцільно використовувати як передтекстові завдання так і післятекстові: постановка загальних, спеціальних питань; різні описові завдання; переказ; діалоги; монологи; різні групові завдання тощо.

Метою навчальної дисципліни «Професійно-орієнтована іноземна мова» є формування у магістрів-ерготерапевтів потужного іншомовного професійно-орієнтованого лексичного запасу.

Вправи повинні мати чітку структуру і складатися з таких компонентів: формулювання завдання,

виконання завдання і контроль. Зразок виконання завдання вважається факультативним компонентом вправи. Завдання формулюються відповідно до принципу комунікативності, що дозволяє моделювати конкретний відрізок реального процесу комунікації, зберігаючи в моделі суттєві риси модельованого об'єкта [2, с. 23].

Підготовка магістрів-ерготерапевтів відбувається на платформі TEAMS. Вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови відбувається на автентичних фахових текстах, які є мовною та інформаційною основою за спеціальним підручником Dooley J. Career Paths: Physiotherapy: Student's Book with online access / J. Dooley, S. Hartley, V. Evans. – Express Publishing, 2017. – 120 p.

Метою навчальної дисципліни «Професійно-орієнтована іноземна мова» є формування у магістрів-ерготерапевтів потужного іншомовного професійно-орієнтованого лексичного запасу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «ПОІМ» є одержати достатній рівень комунікативної компетенції, яку складають мовленнєві вміння, сформовані на основі мовних, комунікативно-пізнавальних, мовленнєвих навичок, включаючи підготовку до подальшої самостійної роботи з мовним матеріалом для забезпечення освітніх запитів і гармонійного поєднання навчального процесу та наукової діяльності.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття магістрами-ерготерапевтами як загальних так і фахових компетентностей, а саме, загальні: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; самостійне визначення цілей та задач особистої діяльності: формулювати мету, визначати структуру особистої діяльності; здійснення особистої діяльності: вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність працювати автономно, приймати обґрунтовані рішення; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та оцінювати якість виконуваних робіт. Фахові компетентності включають здатність спілкуватися державною й іноземною мовами усно та письмово з актуальних питань фізичної терапії.

Вміння та навички іншомовної комунікації у магістрів-ерготерапевтів формуються на практичних заняттях на основі фахових текстів за наступною тематикою: «Physiotherapy. The Body»; «Bones. Muscles»; «The Muscular System. Joints»; «Anatomical Locations. Body movements»; «Resistance Exercise. Aerobic Exercise»; «The Diagnostic Process. Examination»; «Actions. Motor Tasks»; «Reflexes»; «Outcomes»; «Patient Management. Risk Factors»; «Common Injuries and Ailments. Stretching»; «Joint Mobilization. Improving Balance»; «Aquatic Exercise» та такими методами навчання: пояснення лексичного матеріалу викладачем; виконання вправ, спрямованих на формування навичок комунікативної компетенції за тематичним планом програми.

Для формування лексичного аспекту необхідно виконання передтекстових, основного блоку та післятекстових вправ спрямованих на: впізнання лексичних одиниць та формування здогадки за контекстом; встановлення дефініції того чи іншого терміну; ідентифікація англійських слів з латинськими термінами; порівняння лексики; словотворення за допомогою складання основ, суфіксів, префіксів; вивчення аббревіатур. Також, ми вважаємо, доцільно використовувати вправи на синонімію, антонімію, визначення дефініції того чи іншого терміну, відповіді на загальні та спеціальні запитання, пошук та презентування конкретної інформації. Також, дуже корисно використовувати завдання на пояснення фахових термінів англійською мовою з опорою на наочний матеріал.

Пропоную зразки вправ до фахового тексту «Aquatic Exercise» для розвитку рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності з даної тематики.

Exercise in an aquatic environment offers numerous options and techniques for almost all levels of ___A___ ability. Exercise can be as basic as walking in the water to more high-level aerobic ___B___, such as deep-water running or swimming. Standing exercises often are performed in water that is waist to chest deep. These exercises can focus on ___C___ range of motion/flexibility, ___D___ and

Table 1

Agree or disagree with the following statements:

1. Resistance bands or kickboards are NOT useful tools that can be used while exercising in the pool, to provide more resistance and a variety of exercises.	4. Water soothes and massages with light pressure (called hydrostatic pressure) while it helps strengthen.
2. Resistance bands or kickboards are NOT useful tools that can be used while exercising in the pool, to provide more resistance and a variety of exercises.	5. Pool exercises are helpful for children with developmental disorders such as cerebral palsy, spinal muscular atrophy, and autism.
3. Aquatic exercises can focus on improving range of motion/ flexibility, balance and strength.	6. Aquatic exercises are forbidden for older patients with osteoarthritis.

Table 2

Translate the abstract, completing it with the proper words:

activities	movement	balance	physical	improving
------------	----------	---------	----------	-----------

strength. Resistance training can be amped up by simply increasing the speed of ___E___ or adding equipment, such as mitts, paddles, noodles or bands, to increase drag.

Table 3

Read the information about aquatic therapy and water exercises.
Choose the correct variant:
Aquatic exercises perform in water for relaxation, fitness, physical rehabilitation, and other therapeutic benefit. Exercise performed in the water can bring ___A___ to those who suffer from various neuromuscular or musculoskeletal disorders. The specific ___B___ of water make aquatic therapy much different from land therapy as individuals can use water for resistance in place of gravity or weights.
Water's properties allow individuals to benefit from less ___C___ on the joints, reduced inflammation, and a safe environment to improve balance and strength. This therapy is also a great option for individuals who are unable to exercise on land. They can improve their strength and endurance to recover or improve from their condition.
Any aquatic therapy ___D___ provides a good workout without the pain, stress, and muscle fatigue often associated with land-based exercises.
A lot of rehabilitation centers will first evaluate individuals to make a ___E___ plan that is best for them. If aquatic therapy is a part of the plan, then sessions will be held in the water. The therapist's job is to assist patients during each session, and it is not even necessary for individuals to know how to swim before starting a session.
Aquatic ___F___ sessions usually last between 30 and 60 minutes, pending on the specific needs and goals of the individual. Once a patient meets their aquatic goals, they work together with a therapist to move on to land based exercises as a part of their overall program.
Most individuals find this therapy is beneficial in helping them get a good workout to strengthen their muscles, improve balance and ___G___ while seeing improvements in their psychological wellbeing as well.

1. Choose the proper word which fits A:
a) balance b) outcome c) relief d) strength e) wellbeing
2. Choose the proper word which fits B:
a) therapy b) pressure c) movement d) properties e) treatment
3. Choose the proper word which fits C:
a) pressure b) flexibility c) mobility d) treatment e) support
4. Choose the proper word which fits D:
a) physician b) outcome c) property d) benefit e) program
5. Choose the proper word which fits E:
a) complication b) medium c) flexibility d) buoyancy e) treatment
6. Choose the proper word which fits F:
a) therapy b) medium c) water d) damage e) scope
7. Choose the proper word which fits G:
a) activity b) variety c) flexibility d) pathology e) ability

Одним з найбільш ефективних завдань іншомовної фахової комунікації ми виділяємо тестування, яке наразі дуже актуальне, тому що навчання в медичних вишах проводиться дистанційно. Платформа TEAMS дає змогу застосовувати тести різних видів та типів складності. Це можуть бути тести як навчального так і контролюючого планів. Оскільки одиницею мовної компетенції є слово

у відповідному контексті, що формується за моделлю слово-словосполучення-речення-текст, компонентами тестування обирається фахова лексика, від окремих словосполучень до тексту. Тестові питання містять відповідні лексичні одиниці. Метою тестових завдань є формування та розвиток потужного іншомовного професійно-орієнтованого лексичного запасу з ерготерапії.

Table 4

Choose the correct variant:
1. Aquatic exercises can offer the health-boosting benefit such as _____ .
a) burned calories b) strengthened muscles c) improved cardiovascular health d) more balanced mental health e) all of the above
2. Water exercises are very beneficial for older people because they lose _____ and become more stiff as they age.
a) flexibility b) memory c) buoyancy d) amplitude e) weight
3. Physicians often recommend that people with arthritis soak in warm water in the morning before beginning their daily activities.
a) True b) False
4. The _____ of the water supports and lessens stress on the joints and encourages freer movement.
a) temperature b) buoyancy c) depth d) pressure e) quality
5. Regular aquatic exercise _____ .
a) helps keep joints moving b) restores and preserves flexibility and strength c) protects joints against further damage d) all of the above

Висновки і пропозиції. Таким чином, ми проаналізували існуючі типи вправ для навчання професійно-орієнтованої іноземної мови і визначили, які з них можуть бути використані для створення системи вправ для навчання магістрів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», а також виділили основні принципи та критерії укладання таких вправ. Наведені приклади лексичних завдань, безумовно, не вичерпують усього розмаїття форм і методів роботи при підготовці майбутніх ерготерапевтів до фахової комунікації.

Список використаної літератури:

1. Вольфовська Т.О. Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети / Т.О. Вольфовська // Шлях освіти. – 2001. – № 3. – С. 13–16.
2. Скляренко Н.К. Типологія вправ для навчання ділового спілкування та сучасні вимоги до них // Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як? Міжнародна наукова конференція. Тези доповідей. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 23–25.

Tregub S. A system of exercises for the professional communication's growth of master's ergotherapists

The article is devoted to the analysis of the existing types of exercises for teaching a professionally oriented foreign language and the determination of which can be used to create a system of exercises for training Masters in specialty 227 "Physical therapy, ergotherapy". The subject of the study is a system of exercises for the formation of professional communicative skills of Master's ergotherapists based on the example of the professional text "Aquatic Exercise". Modern concepts regarding the typology of exercises for teaching professionally oriented reading in a medical higher education institution are analyzed. Definitions of such concepts as "receptive exercises", "reproductive exercises", "communicative exercises" and "productive exercises" are given. Emphasis is placed on the integration of professional communicative knowledge of Master's ergotherapists, which consists in the conscious use of professional information during foreign language training at a higher medical institution of education. The educational content, purpose, subject of study and main tasks of the discipline "Professionally oriented foreign language" have been determined. Certain abilities and skills acquired in the process of forming communicative competence are singled out, namely: interpreting professionally-oriented vocabulary in a foreign language; demonstrating the translation of professional lexical units; development of an active and passive set of professional terms, the ability to conduct a discussion. The features of the general and special competences of Master's ergotherapists are characterized. Blocks of exercises aimed at forming the communicative aspect while working with a professional authentic text were analyzed. The importance of using the test learning method, which contributes to the formation of a powerful foreign language professionally-oriented vocabulary and the development of communicative competence in the process of distance learning on the TEAMS platform, is especially emphasized. In our opinion, thanks to foreign language professional reading and a well-chosen set of exercises, future ergotherapists get an accurate and expanded understanding of specific lexical issues, which simultaneously helps improve their communication skills and provides a reliable basis for further professional dialogue in a foreign language.

Key words: Masters' ergotherapists, exercise system, foreign language communicative competence.